

Előfizetési ár:	
Évnyegyedre vidéken	2 ft. 50 kr.
" helyt	2 — 24 —
Félévre vidéken	5 — 40 —
" helyt	4 — 48 —

HETILAP

A Hetilap megjelen hetenként kétszer, szerdán és szombaton egy-egy íven. — A hirdetések négyezer hasábozott sorának ára 3 pkr.

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

40. szám

Kolozsvártt Szombat Julius 30.

1853.

Tartalom:

Tájékoztató gazdaságunk új terén I. *Avander.* — A Menzickoff család. 3. — A bűnhődés órája. Novella. (vége). *Aranyosi.* — Levelezés: Dézs. — Hírfűzér. — Nemzeti színház. — Mozaik. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Tájékoztató

gazdaságunk új terén.

II.

1848-ig a nagyobb birtokosok a rendelkezésükre állott munka-erő segítségével nagyobb részt egy stadiumba állíthaták gazdaságaikat a kisebb birtokoséval. A kisebb birtokos saját erejével, a nagyobb birtokos a rendelkezésére állott robot-erővel volt képes gazdaságát folytatni. Ennél fogva akár mely öszszedarabolsága mellett is a földeknek, ha az irány egy volt, a kisebb birtokosok gazdasága a nagyobb birtokosok gazdaságával megért egy határban.

Az 1848-ki év óta a nagyobb birtokosok gazdaság s munka-erőben megfogytak: a kisebb birtokosok kedvezményekben részesültek. Ezen megváltozott viszony az együtt gazdaskodott két-féle birtokú gazdának, két különböző irányt ad. Amazok a munka-erő ki-pótolhatatlansága mértékében, kevesebb munkaerőt igénylő, tenyészítő, külterjes gazdaság-felé kell hogy hajoljanak: emezek e kedvez-mények mértékében a nagyobbított gabona s kereskedési termények természetéhez, a bel-terjes gazdaság felé kellene hogy hajoljanak.

Ezen irányok mint egy mástól eltérők egy összevissza kevert s darabolt határon nem férnek meg, s egymásnak akadályul szolgál-nak. Ha a nagyobb birtokosnak adunk első-séget a gazdasági rendszer megállításában: a megfogyott munka-erő mértékében az eddigi szántóvető földekből kaszálót, legelőt fognak csinálni; ebben az esetben a földnek öszszedarabolsága mellett könnyen átlátható, hogy a kisebb birtokos még az eddigi gazdaságát sem folytatandhatja; mert a nagyobb birtoko-sok legelő területe mellett a kisebb gabona-földek le fognak gázoltni. Ha a kisebb bir-tokosoknak adunk első-séget: ezek gabonát, kendert, repcét fognak vetni, a nagyobb bir-tokosok pedig a megfogyott munka-erő miatt ezeket nem fogják követhetni, de marhate-nyesztést nem fognak folytathatni; mivel ex-thesi a kisebb birtokosok mellett lévén az első-ség, terményeik legázolását a nagyobb bir-tokosok marháit által nem fogják megengedni. Ezen feljül a közlegelési szabadság miatt a nagyobb birtokos birtokához mért marha meny-nyiséget nem tarthat. Ezekből átlátható, hogy a gazdaságok jelenlegi állása olyan, a melyen egyik fél sem lehet azzá, mivé a megválto-zott körülményeknél fogva kellene lenni; azzá sem lehet a mi volt. Sem azzá nem lehetni a mivé kellene lenni, sem azzá lehetni a mi voltunk, legabnormisabb állapot, mely káros következtések s tökéletes tönkretetés nélkül soká fenn nem állhat.

Ennél fogva azon bilincsek, a melyek az észl, igyekezetet a gazdaság terén oly botrá-

nyosan gátolják, megszüntetendők. Itt az ideje, hogy az enyim s tiéd elhatározásával, mindegyik birtokos osztály birtoka korlátlan használatába lépjen. Ez pedig csak commassatio által tör-ténhetik. Tehát a fő s

1-ső teendő a commassatio. Csak is ez által nyeri meg a földbirtok, azon tulajdon-ságot: azzá idomíthatatni, a mivé a helybeli föld, clima, rendelkezésire álló erő s commercium tekintetéből lennie kellene.

A 2-dik teendő: A még rendelkezésünkre álló munka-erőt hasznonvehetővé tenni s újat teremteni. Az első történik közvetlen, ha az eddigi ural s szolgabírói hatalom helyébe, ezeket tökéletesen pótló surrogatum tételik. Cseléd rendszer. Hogy jelenleg a cselédeknek, előre lekötözött vagy fogadott napszámások-nak, akkor a mikor ezek engedtelenségei s kártételei ellen sokszor napi távolságra ta-lálunk csak, s akkor is bizonytalan orvoslásra, minő hasznát lehessen venni, csak az tudja, a ki ilyesekkel foglalkozik.

Továbbá hasznonvehetővé lehetne tenni a rendelkezésünkre álló munka-erőt közvetve szellemi uton: a vallásosság s gazdasági ké-pesség előmozdítása által; a vallástalan dolgo-s nem bizodalmas dolgo-s, képesség nélkül leg-jobb akarat mellett is hasznonvehetetlen. Addig míg a szegényebb sorsu ember véteknem nem tartja lopott hagymán büjtölni, lopott major-sággal hushagyni, míg el nem felelti azt, a mit a közelebbi időkben ex praxi tanult t. i. hogy rablás s gyilkolással is lehet vagyont szerezni: a kenyérkeresés nehezebb módjával nehezen fog megbarátkozni. T. cz. lelkész urak! (a kit nem illet, ne vegye magára) A multért nagy felelősséggel tartoznak. A nép valóságos val-lásossága mellett a közelebbi időkben hazánk nem lehetett volna annyit szerencsétlenség szín-helyévé! s hogy tovább is a felelősség ne ter-helje önöket, oktassák a népet a valóságos vallásosságra, tartsanak vasárnaponként val-lásos oktatást,*) ne essekék össze azokat, a kik a vallás tanaiban járatlanok; mert mar-hának ismét marha lesz ivadéka. Hogy pedig a tanítás sikeres legyen, adjanak az erkölcsi-ségben s vallásosságban jó példát, ez pedig nem történik a csapszékben, nem igazságtal-lankodás s kegyetlenkedés által, nem ha a lel-kész gyengéjét egész meztelenségben tárja ki pásztorlására bizott népe előtt. Tiszteletet szerezzen a lelkész magának; különben leg-jobb tanítására a nép azt mondandja „cur alie-nae luxurie non ignoscis, qui nihil tuae ne-gasti? cur mendatia persequeris ipse perpu-rus? cur ipse perfidus, fidei acerrimus ex-actor es?“ sat.

A gazdasági kiképzést is a lelkészekre biznám. Ezek a vallástalan mellett, a gazdaság-ból is adhatnának oktatást az ifjuságnak. A lelkészeket fel sem szentelném, míg a gaz-dászatból épen úgy mint a vallástamból pró-bát nem adnának. Mely lelkész a gazdaszat-ban nem talál falun gyönyörűséget, véteknem fog gyönyörűséget találni.

* Tudok falut, hol 24 évig a nép vallásos oktatást a templomban nem hallott, iskolája nincs, le-hát egy nemzedék nőtt fel vallásos oktatás nél-kül. S ha ilyen nép gazságot követ el, lehet-e csodálni? „quod sum erat, fecit.“

Közöl.

Uj erőt gépek használata által lehetne szerezni. Minthogy egyes emberre nézve fi-nancialis tekintethen a többszöri siker nélküli próba elijesztő; egyes ember nem is minden-kor bír elég képességgel azok hasznonvehető-ségét megítélhethi: jónak látnám, ha a gazda-sági gépek érdekében országos intézet létesül-ne, melynek czélja lenne uj fellalalásokat pártolni, a fellalalásokat megpróbálni s erről a gazdai világnak időszakonként hívséges re-latiót adni. Egy ily intézet létesülhetne a két magyar haza számára megróvás utján. Ala-pítványul adjon csak minden felszabadult föld-birtokos 6 pkr, egy-egy hasznonbérő gazda-tiszt 2 pkr, egy-egy nagyobb birtokos 5 pkr, ebből akkora tőke kerülend, melynek kamatjából szép mennyiségű gépet lehetne évenként külföldről meghozatni, uj gépek fel-talalóit jutalmazni, minden falut, nyelvén szer-kező gazdasági lappal ellátni. A mennyi-ben pedig ezen kamat nem lenne elég az évenkénti költségek hordozására, a birtok sze-rinti még további megróvásra, az illeték cse-kélysege miatt akárki is jó szívvel reálallhat-na. Ez által az a mi egyeseknek megbírhat-lan, közös erővel alig lenne érezhető. Az ilyen intézetet a földmívelési minister ellenörködése alatt hazafiak kezelhetnék.

3-dik teendő a commercium előmozdítása. Ha egy olyan országban, hol a munkás ke-zek hiányában, egy nagy része a földnek kül-terjes gazdaságnak használándó, s mégis azt látjuk, hogy marha, juh, sertésért sat. a drá-ga arany és ezüst kisziváro-g az országból; ha azt látjuk, hogy egy csak valamennyire türethető termés után sem borunkon, sem ga-bonánkon túl nem tudunk adni; ha piaczaink-ra szokottnál csak 10 székérrel több gabona gyűl, vagy pedig innepi miatt gátolva ke-ve-sebb pálinkafőző zsidó jelen meg a piacon, a gabona ára már több hetekre vissza van vetve; ha azt látjuk, hogy még egy része az ország lakóinak majd éhség miatt elhal, a más része a zsirban majd megfulad: önként tünik ki az, hogy kereskedésünk nincs leg-jobb rendben.

Ezen a magas kormány által czélba vett utak építése s jókarban tartása már már ma-gára is nagyot segített. Különben a marha, juh, sertés behozatala idegen országból oda mutat, hogy ezek olcsóbban képesek előállít-tani azon tenyészési czikkeket, mint mi. Mi velők a jelen körülmények között a piacon a versenyt ki nem állhatjuk. Commassatio ál-tal ezen is nagyrészt segítve lesz; ma a mint elébb említett, a nagyobb birtokosok a mun-ka-erő hiánya mértékében a külterjes gazda-ság felé hajolva, menten azon akadályoktól, a melyek a közbirtokosság mellett útban áll-lanak, a marha-, juh-, sertés-tenyészést fog-ják nagyban előmozdítani. Mindazonáltal mégis, a mennyiben ezen körülmény sem lenne ele-gendő az idegen marhák behozatalát s így az arany s ezüst kifolyását gátolni, védvámok-kal a hazai gazdáknak bizonyos nyereséget biztosítnék. Ha szinte a hazai gazdától ve-endő marha valamivel drágább lenne, mintsem védvámok nélkül azokat másunban meg lehet-ne szerezni, a hazában maradó arany s ezüst államgazdasági tekintethen nem megvetendő kárpótlás lenne. Olyan terményekre nézve,

melyek előteremtése hazánkban elég anyag van; s ezt más úton jobban értékesíteni nem is lehet, más országra szorolni szűgyen és rozsz gazdálkodásra mutat. Csak oly czikkek behozatala menthető, melyek a hazában nincsenek meg s megszokott szükségseink fedezésére elkerülhetlenül szükségesek, vagy pedig ha nem szükségesek, industrialis képességünk által nagyobb értéket nyerve, ismét idegeneknek eladva, jövedelmi forrásul szolgálhatnak.

4-dik teendő. Mezei rendőrség. Ha a gazdasági földterület commassatio által azon hajlékonyságát megkapandja, ezen a rendelkezésünkre álló erővel azt természetelni, mit és a mennyit a clima s földtulajdona saját fogyasztásunk s piacaink számára enged, még kívánatos lenne, hogy költséges fáradságunk gyümölcse praevencatiók ellen biztosítsák. Ez pedig csak is czélszerű mezei rendőrség által történhetnék. Azon eszközök, a melyekkel 1848 előtt sajátunkat védtük, már nem korszerűek s nem is alkalmazhatók; ha nem alkalmazhatók, elvetendők; de a tulajdon megvédeése más törvény által oltalom alá veendő; mert ott, a hol egy törvénynek ereje megszűnik s más nem tevődik helyébe, kezdődik az anarchia.

Ha a commassatio által oly állapotba jövünk, földünkön, a meglevő s teremthető erővel azt természetelni, a mit saját fogyasztásunk s commercium tőlünk igényel, ha a cselérendszer által a meglevő munkaerő használhatóvá tétetik; közpártolással ezt pótló gépek jönek mozgásba, ha a commercium terményeinek biztos piacot adand; a mezei rendőrség terményeinket törvénytelen elpusztítások ellen védeni: akkor normalis állapotban leendünk s ezekből corollariumként a gazdaságok virágzása s az általános jólét magából folyand. Ezen tényezők nélkül a mit tehetünk csak kisszerű. Szerepünk egy a paller nélküli mindennapi kömives s ácséval. tartozunk, foltozgatunk, korlátolt tehetségünk szerint egy-egy kis hurubát is készitünk, de ez mind csak kisszerű s nem viseli egy országhoz méltó nagyszerűség bélyegét.

A gazdák értelmesebbjei ezen gazdaságok felvirágzásához s jólétéhez vezető tényezők szükségét, azt lehet állítani, általános elismerették; a magas kormány, tudásom szerint elvileg el is fogadta. Ohajtandó lenne, hogy a közohajtás minél előbb megtestesülne. Annál is inkább, mivel ezek nélkül azon birtokos rész, mely más körülményekben az államnak legjobb szolgálatot tehetett, elszegényül; a bennünket közösen tápláló föld, a mostani viszonyokban, ugy szólván, egyedül lehető kénygazdászati rendszerrel, földek részibe adással, előbb mint gondolnók, elsatnyul.

An vander Antal.

A Menczikoff-család.

A Satellit ez évi 46-k számában e nevezetes államférfi családja eredetéről ezeket olvassuk:

A Menczikoff-család alapítója 1674-ben született Moszkauban. Mint gyermek életét azzal tengette, hogy Moszkau utcáin süteményeket árult. E foglalatossága mellett egy napon a várőrséget sok észszel és élczczel gunyolá, s ennek Nagy Péter is épen tanuja volt. A czárnak megtetszett a fiu. Jó nevelést adatott neki, s rövid idő alatt annyira megszerette, hogy hálósobájában altatá. — Amilka herczeg a czár ellen szőtt összeesküvés élén állván, Menczikoff által akarta az uralkodót megsemmisíteni, s jutalmul leánya kezét ígérte, kit Menczikoff szeretett. Ez azonban, az egész tervet fölfedezé a czárnak, ki Amilka herczeget 40 társával kivégezteté s leányát kolostorba küldé, honnan újra kihozatá s Menczikoffnak nőül adá. 1699-ben Menczikoff a

czárnak egyedüli kegyence s a trónörökösnek, Eleknek nevelője lön.

Nagy Péter rendkívül hirtelen és heves jellemű volt, s kegyenczenek nem egyszer kelle ura rozsz személyéért lakolni, sőt néha a botütéseket sem kerülheté ki. Az északi hadjáratban vitézül harczolt s Schlüsselburg bevételekor 1702-ben annyira kitünt, hogy ottan kormányzóvá leve. Marienburg bevétele után akadt a szép Katalinra, egy litvániai paraszt leányra, a ki épen néhány nap előtt kelt volt össze egy dragonyos altiszttel. Menczikoff a szép hölgyet Péter czárnak küldte, a kinek szerelmesévé, később nejévé lön.

Menczikoff rövid idő alatt az ország legmagasb hivatalaira lépett, tábornagy és herczeg lett, együtt harczolt Nagy Péter minden csatájában. 1714-ben megvesztegetés miatt törvény elébe idéztetett; azonban pusztá pénzbüntetés érte. 1719-ben rozszabb lön sorsa. Új bűnöket fedeztek fel benne, elfogták, elvették jószágait s minden méltóságát. Péter azonban nem sokára megkegyelmezett neki s admirállá s az ukraini csapatok vezérévé nevezetett ki. 1723-ban harmadszor jött kereset alá, s ujra mindent elvesztett, de ismét kegyelmet nyert, azonban a császár bizalmát végkép elveszté.

Péter halála után, 1725-ben, Menczikoff herczegnek sikerült Katalint a trónra segitni. Ez okból a legnagyobb tekintélyre tett szert, s Katalin halála után ennek rendeletéből országhoz vezető s II. Péter gyámmoka lön. Menczikoffot ez oly büszkévé tette, hogy leányát nejévé szánta a császárnak, kit ő teljes függésben tartott. Ez okozá vesztét. Ellenségei a fiatal czárt bizalmatlansággal s ellenszenvvel tölték el a herczeg iránt. Azon 9000 arany, mely a czárnak ajándékul vala szánva, s melyet a herczegnek a czár növéreinek kellett volna átnyújtani, elveszett s ebből következett Menczikoff bukása. Egyik jószágára, Rensburgba száműzetet. Fejedelmi fénytel utazott el, de ezzel még inkább ingerlé elleneit, s e miatt családjával együtt pórruhába burkolva, csak 8 szolgától kísérve Sziberiába küldetett. Minden vagyonát elveszté: ez pedig állott több mint 100,000 jobbagyból, 3 millió rubel készpénzből, 9 millióból idegen bankokba letéve s 100,000 rubelből drágakövekben. Naponként 10 rubelt kapa s ebből keile Beresbonan élnie. Itt mint ács saját saját kezével egy kis fa-egyházban dolgozott, melyet megtakarított pénzéből épített s 1729-ben meghalt. Neje s leánya már előbb elhunytak volt.

A bünhődés órája.

Novella.

(Vége.)

III.

Gróf Kendi görcsei elmúltak, már fenjárt, mondhatni egészséges volt. Halóterme asztalán már csak a mákony maradt a gyógyszerzekből hátra, a mivel álmatlanságát szokta elűzni.

Egy hét mulva, épen éjfél tájban, ismét lódobaj közeledik a kastély felé.

A férj hálóöltönyben van, Paul de Kock egyik regényét olvassa s theázik: megakarja nejt látogatni.

A férjes szép özvegy szobájában ül egy kereveten, eped, könyez és sohajtozik. Így tilt a két holdgotalan nászuk első évünnepén, a nélkül, hogy valamelyik most egy évet említett volna: pedig mindkettő csak arra gondolt. Mindkettő fiatal még, s már is mint két jó barát él, külön szobákban, külön halóteremmel.

Mikor az éjfél elkonga, a szenvedő nő hálósobájába lépett. Alma nem volt, mégis ide jött. S minő meglepetés! Ágyán ott volt a menyasszonyi fehér öltöny, de fekete szalaggal, ágya előtt mintha azon koszorú volna széltépvé, melyet az oltár előtt viselt; asztal-

lán más ima-könyv, oda nyitva ki, hol a hal-doklók imája van megírva.

— Értem — szölt reszketeg hangon a nő — Gusztáv rendezte ezt nekem. Mégakart kimélni, nem akarta szóval megmondani, hogy nászunknak vége, hogy ő már tul nem férjem, hanem csak uram... Jól van imádkozom, haljon meg bennem a nő, s reggel mint barát fogok feltámodni. Azért én őt becsülni, tisztelni, szeretni fogom; hisz ő oly jó, oly nemes, oly gyöngéd; tehet-e róla hogy beteg?

Leült és imádkozni kezdé.

A harmadik, de ide nyíló teremben a zongora lassan mint oolharfa kél, s Norma azon ariája zendül meg: Kit elfelejtél, kit megvetettél.

A hálóterem tulsó ajtaján az üvegzet megett egy kémlő férfi alak jelenik meg.

A nő nem foghatja meg e dalt, de férjét gondolván ott, tovább imádkozik.

S mikor a hangszer mind felebb hangozódik, s mikor a soroknál „te velem együtt jutandsz halálra“, a zongora elfojtott viharként támodna: Luiza eszmélni kezd.

— Ó az! ő az! Alamori! — reszketé fel kebléből a szó — ugy van, nem válaszoltam, ő eljött, s mielőtt magára gondolhatott volna, az ajtó felrepült: előtte egy fiatal állt, szép férfi, azon szép férfiak ritka példánya, kik szépségök mellett mély érzelmet is birnak.

— Grófné — szölt minden hangjejtési árnyulat nélkül — beváltottam szavamát. Mint látja, elég hideg vérrel bírok, hogy önnek még most is engedelmeskedjem. Ezennel bejelentem magamat, s egy óranegyedig parancsára várok.

— Alamori, — szölt elébe lépve a nő, ön, kit oly nemesnek ismertem, mit akarhat itt? Szóljon, beszéljen.

— Megirtam, szölt az ifju röviden.

— Igy kokczkátlatja ön becsületét annak, kit ön egy szeretett. Minő arczczal lépjek hónap ki szobámból, miután férfi érinté e szönyegetek.

— Igaza van asszonyom, elvárom elfogadó termébe egy óranegyed mulva. Ha fedezzi itt létemet, gyilkosommá lett.

Az ifju visszalépett.

A nő karszékere veté magát, gondolkodott. Ismerte ifját, átlátta helyzetét; rágondolt méregre, gyilokra, halálra; mindent megfontolt; s bár egy édes szava mindent rózsaszinbe öltöztetett volna, sebesen mint gondolat, elhányta öltönyét, felvette a gyászba borított araöltönyt, s felnyitá az ajtót.

A mellék ajtó üvegzete megett a férj alakja azon helyzetben tűne ismét fel, miképp pár sietve hozott pisztoly töltéseit vizsgálá.

— Hogy ön itt járt, férjemtől, kit imádkoz, nem foghatnám eltitkolni, s e percztől fogva elrablanám lelke nyugalmát. Ön szerettem őt, s e szeretet im kitaratja ön előtt keblemet; férjem nyugalmáért örömmel meghalok. Ismerem vas jellemét, uram.

— Kétségkívül — vága közbe Alamori — tisztában van azzal, hogy még tegnap egy kézzorításra, egy mosolya évekre elég lett volna a távözönak; s tudni fogja, hogy ma, a hetedik napon, nincs kéj, mivel a földhöz láncczoljan, mert imádom, Luizám, s hogy beh bizonyítsam, miképp méltó voltam önt imádhadni, szavam nem szeghetem meg.

— Azt hiszi ön, — folytató a nő — ha ön szeret, s nem fegyverzené le mosolyom, ellent tudna állani könyeimnek? Nem, uram. De mint látja, nincsenek könyeim. Ön boldog vagyok, mert egy nemes férjet bírok, boldog vagyok, mert ő szeret, boldog vagyok, mert érte meghalhatok. Meghalhatok ön kezétől, kit...

— Mondja asszonyom, kit elfeledett.

— Kit — folytató a nő — kit nem fognék férfinak tartani, ha szavát be nem váltaná egy szóig, ki gyáván egyedül halna el, mikor előtte egy nő áll, ki miatt szenved, mig a nő...

— Mig a nő — vevé át Alamori a szót — el nem feledett kedvesének most először életében boldogságot hazud, hogy a megbán-

tott s
Luizám
igazán
vagy
el fogs
nem v
szemei
s te él
mond
vársz-

gel a r
ismerle
vetelle
S

Agrippi
kitarta.

kel — d
füledbe
tam, ho
szerette

szonza
azt mon
meghaln
elfeledt
nek. Ist

— ily g
vetélytá
nincs eg
szemmel
gyem...
alázás?
hűtlen k

mit rejtv
angyal v
Hangod,
vaidnak
felfogja
boldog,
szerettél
állalam,
hát e tö

az vagy
bel... sie
élni... m
tenném
retlek, s
láttalak
hamar, h

A t
lesujthato
lövés du
küdt ott

szavakat
de csalat
én nem

Décs
rovata a
ne marad
zetének e
nem tarto

Juliu
alatti bar
Hunyadi
bok s a
csárdás ig

egy en s
játék ada
Krum Eli
tő művész
tes mozd
modor, n
előltüntetv

tott szív őt megszabadítsa az élet kínaitól. Luizám! szerelmem! csak egyetlen szóval mond: igazán boldog vagy-e? mond elfeledtél-e? vagy ha még nem? mond reméled-e. hogy el fogsz feledhetni, s kárpótolva lesz, mit bennem vesztettél. Ne hazudj, hagyj olvassam szemeidből a valót, az ártatlanság e tükréből, s te élni fogsz, birhatod őt. Csak egy szóval, mond feltaláltad-e a mennyet, mit kerestél? vársz-e magadnak boldog jövőt?

— Igen! — felelt görösös reszketéssel a nő — mert mit mondtam való; én nem ismerlek többé, elfeledtelek, gyűlöllek, megvetettelek, soha, soha nem szerettelek.

S e szavaknál egy helyzetet vett, melyet Agrippina vehetett, mikor mellét fia gyilkának kitért.

— Ha férfi vagy — szólt lángoló szemekkel — döfj e szívbe, s minden csep kiomló vér füledbe fogja menydörögni, hogy boldog voltam, hogy elfeledtelek, hogy soha, soha nem szerettelek.

— Ne ez utolsó szavakat, Luizám — viszonozá az ifju — azon hang, melylyel kiejted, azt mondja, hogy oly boldogtalan vagy, hogy meghalni neked öröm. Ha oly boldog vagy, ha elfeledtél, úgy maradj életbe, s élj örömeidnek. Isted veled.

— S te mégy? — szólt kezét megragadva — ily gyáva volt a férfi, ki nemes férjnek vetélytársával akarta magát feltolni... Ha így, nincs egyeb hátra, minthogy egy csengetéssel önt szolgálaim nevéstárgyául kitegyem... S hát a guny sem használ, nem a megálázás? Hát nincs egy csep vér, mely egy hülsen kedves véreből elégtételt vegyen.

— Nincs — szólt az ifju, törét elvetve, mit rejte fogott. — Nincs, Luizám, mert még angyal vagy, még mind nem bírsz hazudni. Hangod, képed ellent mond szavaidnak. Szavaidnak nincs mérge, mert fájó szíved mind felfogja azt. Te nem feledtél el, nem vagy boldog, mert nem igaz, hogy soha, soha sem szeretted. Te szeretsz, te kéjt látsz abban, hogy általam, keblemen halsz el. Ha úgy, vedd fel hát e tört.

— Itt van!! — szólt a tört kezébe adva.

— S oly boldogtalan lennél, Luizám?

— Az vagyok, az vagyok... Tudd meg az vagyok. Most már mindent tudsz, itt e kebel... siess, siess. Arczom ég, pirulok tovább élni... meghallhatná Gusztáv, s boldogtalanann tenném őt is. Alamori én szerettelek s szerettek, s boldog vagyok, mert ismét láttalak; láttalak s e perczen vedd egész életem. Csak hamar, hamar, Gusztáv meghallhatna...

A tör sújtásra emelkedett fel; de mielőtt lesujthatt volna: a mellékeremben pisztoly-lövés durrant el. Odarohantak: gróf Kendi fekküdt ott véreben.

— Legyetek boldogok — rebegé még e szavakat — én azt hittem boldoggá tehetem; de csalatkoztam... Ó még ártatlan... légy férje én nem lehettem az... megbűnhődtem.

Aranyosi.

LEVELEZÉSEK.

Décs jul. 27. Hogy a „Hetilap“ színészeti rovata a társaság onnani eltávozásával üres ne maradjon, azon társaság drámai személyzetének décsi előadásait figyelemmel kísérni nem tartom feleslegesnek.

Julius 18-án a két Pongrácz vezérléte alatti barna hangászkar adott zenészi estélyt. Hunyadi László, a Kunokból játszott darabok s a Szerelmi vadrózsák című új-csárdás igen tetszettek; közben Legjobb az egyenes út ismeretes Koczbeue-féle jó vigjáték adatott, melyben Tóth Soma mint Krum Elias, bebizonyította, mennyi egyéniesítő művészi erő van birtokában: ama szegletes mozdulatok, szolgálai alázatosság, hamis modor, nemtelen álság a leghivebben voltak előtűntetve.

19-én Egrin ő. Szigligeti gyöngébb műveinek egyike került színre.

21-én. Seigliere kisasszony; nézetünk szerint a „Pohár viz“ után legjobb francia vígjáték adatott Rónai, Destournelles, a teleményes eszű ügyvédet művészig személyesíté. Rónai a legnehezebb characterek felfogásában annyi tehetséget bizonyít, mennyi jelenleg egy vidéki színésznek sincs birtokában. Seigliere marquis, Károlyi, az ily Szentpéteri-féle szerepekbe mindig helyén van; mindketten kihívtak.

23-án Marianna, Szabóné jutalmára gyönyörű közönség előtt adatott, melyet meg is érdemelt, mert kik játékát régebb idő óta kísérik figyelemmel, azok a haladás elvitázhatatlan nyomaival találkoztak. Első megjelenésekor virágbokréttakkal, gyönyörű korszoruvál s egy pár költeménnyel, — mi nálunk az ismeretlenebb kintünetések sorába tartozott — tiszteltetett meg, a midőn szerepé tekint kezdé: „Szép önöktől, hogy így fogadnk.“

24-kén. A rokkant huszár. Rónai né, Marcsa, kedves kis népszínmű-énekesnő, szelid ártalan kedves arcz, egyszerűen s kezesethen természetes modor ömlik el szavának minden hangján s mozdulatain. Albisi, városunk fia sok szorgalommal működött. Tóth Soma ismét tánczolt s zajos tapsokra ragadott.

26-kán. Molier élete és halála. Jó darab, kercked összevágó előadás, minek természetes következése a kedves hatás volt.

Ne vegye az olvasó rosz neven, hogy jelen jelen levelemben kissé terjedelmesebben irtam színészeti életünkről, mert én ennek némi fontosságot tulajdonítok, különben is nekünk vidékieknek ritkán jut részünkre az ily nemű nemesebb élvezet.

Valamit komolyabb dolgokról is.

A szomszéd alparéti alkerületben hason nevű helység határán a Babgyi nevű hegy irányában egy szántóvető ember nevezetes ritkaságnak jutott birtokába. Szántás közben az ekevas egy ezüst lánczot s szétporladozásnak indult ezüst ékszer borított ki, melyek alakját nehéz kivenni, szétlörött cserépdarabok között, mi a kincset rejte edény lehetett, melynek értéke mintegy 50 ft lehet; hosszabb ásás után épületmaradványokra találtak, mi arra mutat, hogy itt egykor nem jelentéktelen építészeti mű állott. Az illető cs. k. alkerületi biztos a talált tárgyakat felsőbb helyre küldötte; mi érdekes küldemény, épen most, midőn a magas kormány történeti nevezetességek s ritkaságok gyűjtésére szólítja fel az alárendelt organumokat.

M. M.

H I R F Ū Z É R.

* Kolozsvár július 30-kán. Jövő hó 2-án évnapija lévén azon magas megtiszteltetésnek, mely városunkat Ő cs. kir. apostoli Felsege látogatása által érte, ennek emlékére a Diana-fürdőben fényes estély fog rendeztetni. A vidor kedv emelésére a Pirét-czred és Salamon zenekara változtatva működendnek. Hiszszük, hogy ez estély annyival inkább népes lesz, minthogy a bementi díjből begyűlö tiszta jövedelem a helybeli szegények intézete javára fog fordittani. Ha az idő nem kedvezne, az ünnepély a következő napra halasztatik.

* A tervben lévő uszda építéséhez hozzá kezdtek, s a munka szorgalommal foly. A részvények, mint értesültünk, fájdalom még nem keltek mind el; azonban a munka előrehaladta lehetlen, hogy buzdítólag ne hasson azokra is, a kik eddig közönyösen fogadák az ép oly szükséges, mint hasznos intézetet. Valóban szegény volna Kolozsvárnak még sokkal illő és alkalmas uszda. A meglévőt nem lehet egy tekinteni, mint a lakosság buzgalma teremtményét, mert azt mágnásaink saját ere-

jökön építették, s most oly állapotban van, mely még kívánatosabbá teszi egy illő kényelemmel ellátott intézet létesítését.

* Mint értesülénk a színházi választmány Kaczvinszkítól megvette a Próféta diszleteit 1000 pfrton. Ezt mindenki csak helyeselni fogja, a ki színházunk diszletszegénységét ismeri, s mi is hajlandók vagyunk e szép diszleteket valóságos nyereségnek tartani, ha a színház pénztára a még ezen kívül szükségelt s tovább már alig halasztható költségek fedezésére képes.

* 26-kán kezdődő gyapju-vásárunk csak is képzeletbe létezett, senki nem hozván nemesebb fajú gyapjut cladásra, mert nagyobb birtokosainktól a brüni és pesti nagy kereskedőházak mindig előlegezve egy évvel szokták megvásárolni, úgy az idén is kötteték szerződésük 1854-iki nyírásra 125—135 frtjával ezüstben, szákokat a vevő adván hozzá, a tulajdonos költségek szállítva Debreczenig, vagy Kolozsvárig.

* Szebenben jul. 24-két, mint Ő Felsege ott mulatásának évnapiját, fényes ünnepélylyel ülték meg. Ez alkalommal felmerült azon indítvány is, miszerint az 1849-ben politikai áldozatul esett hadi titkár, Benigninek emléket állítsanak, s e célra már adakozások is történtek.

* Szász-Régenben e hó 20-kán délelőtt egy iszonyu jégeső az egész év termését tönkretette, valamint a szomszédos falvak határain is sok kárt tön. A jég némely helyt egy lábnyi vastagságra gyűlt s a legkisebb szem galambtojásnyi nagy volt.

* Dobrán e hó 11-kén a tűz 11 házat emészített el.

— Ira Aldrige-t újból Pestre várják vendégszerepekre.

— Bécs városa 1852-ben 3,923,000 ftot vett be községi adó fejében, — kiadása néhány ezerrel kevesebb volt.

— Pénzügyministeri rendelet következtében azok, kik keresztorbitékos küldeményekbe levelet vagy más díjköltes tárgyat tesznek, jövedékhatósági bánásmód alá esnek.

— Az ideiglenes esőrendtartás Magyar és Erdélyországban 1853 szeptember 1-n lép életbe.

— Párisban egy ministeri rendelet a színházakban mindenféle büvészi, testgyakorlati és műlovtársasági mutatványokat tiltott, mint melyek az ily intézetek komolyabb hivatásával ellenkeznek.

— Esztergomban e hó 9-kén borzasztó szerencsétlenség történt. Egy ladik a kormányos ügytelensége következtében 45 emberrel a Duna megáradt hullámba fordult, s 29 ember oda veszett a kormányossal együtt.

— A 100 mföldnél hosszabb határörvonal Orsovától az erdélyi határon egész Novosielicáig, egy fenforgó indítvány következtében meg fogna szüntetni, mert mig egyfelől Erdély és Bukovina hegyes határait az átlépés ellen megóvni szinte lehetlen, másfelől az orosz, oláh és moldovai kormányok által a Duna hosszában egész a Fekete-tengerig azon kívül is vesztégtintézetek állittatnak. A kormány e határörvonal felhagyásával jelentékeny összeget takarítana meg.

— A kereskedelmi és iparkamarához tárgyalás végett egy gabona- és börzerendjavaslat érkezett.

— Azon rendelet, miszerint a 22 évét még el nem ért hadkötelesek a házassodástól tiltattak, újból kihirdetett.

— Az „Ujabbkori ismeretek tára“ V. kötetének 3 és 4-ik füzetek megjelent.

— A pesti orvosi lap az ivándai (Torontálmegye) vizet a hideglelés ellen mint hatóságos gyógyszer ajánlja. E vizből az idén már több fogyott el 50,000 palacknál.

— A burgonyát, mint tudva van, Drake hozta először Európába. Most e nagy férfi emlékére Offenbachban szobrot emeltek.

— Moskauból írják, hogy az ottani ipar-

tárlat nagyszerű, s kiemelik főleg a fegyvergyártmányokat, melyeket Oroszország a lehető legnagyobb tökélyre vitt. Közlebről az orosz pénzügyminister, Brok Péter Feodorovits megsejmelte a kiállítást.

— Tirolban nem rég egy vak szobrász halt meg 79 éves korában. Neve Kleinhaus József. Igen sok szobrot készített, csak Krisztus-szobrai 400-on feljül vannak. Közlebről Ő Felsége mellképét faragta ki.

— Londonban a nap óriási jelenleg két törpe, egy fiu és egy leány. A fiu 17 éves és 3 láb magas, a leány 11 éves és 2 láb 6 hüvelyk magas. Amerikából hozták őket s azt mesélik róluk, hogy egy még eddig nem ismert város sajátságos törpefajú lakósi közül valók.

Nemzeti színház

Színészeink elhagytak. Az opera és dráma egy része Brassóba indult, a másik rész Dézsen mulat. Nyolcz hóig voltak körünkben, s ha más okból nem, csak a megszokás miatt is némi fájdalmat kellene éreznünk e távozáson. S mégis nem tehetünk szemrehányást magunknak, hogy a társaság elhagyni kényszerült, valamint nem hiszszük, hogy lenne valaki, a ki jó lélekkel, jogosan részvélyenséggel vádolhatná közönségünket. Nem hordjuk fel a kölcsönös követelményeket, s azok mikénti teljesítését: tán jobb a multakra fátolt vetnünk. De a mint mi bevalljuk, miként e társaságnak sok élvezetes estét köszönhetünk, ugy azt sem fogja senki tagadhani, hogy a közönség azon időig, míg a színszak valódi kora volt, a lehető legelénkebb részvétet mutatta irányába, s az csak akkor kezdett csökkenni, a mikor Páris, Bécs és Pest színházai sem képeket nézőket csodítani. Ha mégis nem ugy ütött ki a lefolyt színszak, miként azt az igazgatóság ohajtá, ez tán inkább a rossz számítás és a véletlen hibája volt, melynek legkisebb részét sem veheti magára városunk kitartó közönsége. A kiket ez úgy komolyabban érdekel, érteni fogják szavainkat s fölmentenek a bővebb értelmezéstől.

Midőn tehát istenhozzádat mondunk a távozóknak, azt azon reménnyel tesszük, hogy majd a csalóányok éneke megszüntekor újra látjuk egy-

mást. Addig legyen velük Thalia és a magyar nemzetiség szelleme, hogy működésük új terén mennel több dicsőséget arassanak!

Néhány előadásról tudósítással adások levén tisztelt olvasóinknak, azt hely szüke miatt ezenel lehető röviden lerójjuk.

Jul. 13-kán Mártha. — 16-kán Próféta. — 20-kán Linda. — 21-kén Az élet színefalai. Vigj. Irtak Dumanoir és Clairville, fordította Bulyovszkiné, először. A darab tetszett, az előadás jó. 23-kán A cigány nő. E dalmű, mely első előadások a rossz készület miatt megbukott, most oly jól volt tartva, miként a telen újra ohajljuk látni. 24-kén a színikörben Preciosa és a Bűvös vadász 3-ik felvonása tűzi játékkal. A nagy számú közönség mutató, miként most is szívesen megnézi a színi előadásokat, csak ne kelljen neki is izzadni. Jul. 27-kén. Operai egyveleg: A Próféta 3-ik és 4-ik s Hunyadi László első felvonása, több vokál négyes és egy duett a Haramiák ből. Legnagyobb hatást Hunyadi László leve; igaz, hogy Folinus szépen is énekelt. A „Lúcsov vadászai“ quartettet ismételni kelle. Ez levén az utolsó előadás, nézők szép számmal.

M O Z A I K.

* Egy galicziai faluban nem rég következő szomorú esett fordult elő: A lelkes leánya egy jószágigazgatóval jegyben járt, azonban az alya egy vagyonos hivatalnoknak ígérte oda, s két ízben a templomban ki is hirdeté. A harmadik hirdetés előtt a leány kedvese a lelkeséhez ment, s a leányt azon ürügy alatt, hogy tőle elbucszik, a kertbe csalta. Itt pisztolyt vőn elő s a leányt lelőtte. Ezután hazavágtatott, felöltöze előre elkészítettet vőlegényi ruhájába s magát föbe lötte. A leány még néhány óráig élt.

* A massachusettsi törvényhozás rőndszabályokat adott ki a kopogó szellemek ellen. A határozatban elmondatik, hogy e balhit má százakat vitt az örültek házába s a sir szélére, s hogy azzal gyalázatos csallások történtek. Ez okból senkinek sem szabad szállását a kopogószellemek előidézésére átengedni; a ki mégis ezt tenné, fogsággal és pénz-bírsággal büntetetik.

* Egy hatalmas költő a b-i színházban történetből egy szép leány háta megé ült, kit könyü

ragadmányának gondolván, kívánságait minden kitéhető módon tudtára adta. A leány egy darab ideig tette magát mintha nem hallaná, végre azonban midőn a költő számtelenségeit tovább ki nem állhatta, megfordult s oly haragos arczal mondá: hagyjon már kétét! hogy a megzavarodott hódolató nem tudott egyebet felelni, mint: „na na, nekem meg egyen.“ Ekkor a leány ravasz mosolylyal még egyszer feléje fordulva így szólt: Ne féljen, zsidó vagyok.

* Megengedhető csel. 1780-ban egy pamut és sclyemmel terhelt hajó evezett Smyrnából Marscillebe. Utközben szerencsétlenségére egy kalóz hajóval találkozott, mely elől semmi áron sem menekedhetett. A kapitány, egy erélyes férfi, ki lélekjelenlétét soha sem veszté el, midőn látá, hogy minden próba a menekülésre siker nélkül, a fedezetről mindent a hajó üregébe hordatott, s megparancsolta, hogy senki se merészelje mutatni magát egy jól betanított ravasz olaszon kívül. A rablóhajó egy ágyú lövéssel közeledett. Az olasz fejér kendőt lobogtatott jeléül, hogy szükségben van. Most a kalóz hajó még közelebb jöve, átkiáltott, hogy zászlóját hajtja meg. „Ah! uram,“ felele a ravasz olasz, azt nem tehetem, erőm elfogyott. Jer foglald el hajónkat. Én csak egy szegény Smyrnából jövő útas vagyok. A kapitány legénysége felével pestisben halt meg. Én sem igen jól érzem magamat; minden szentekre kérek szabadítsatok meg! „Vigyen el az ördög!“ kiálta a kalóz, „ha Peru minden kínesei hajóiban fektünnének sem mennék közelebb.“ „De nem vagyok ellenségetek,“ esdekle az olasz, „a francziák vagy mind megholtak vagy most adják ki lelkeiket. Ne hagyjatok segély nélkül!“

Erre a kalózok csónakot tettek ki, s rudra kötve néki egy üveg borecsetet nyújtának; ezzel sebesen eltávoztak. — Más nap a hajó szerencsésen elért Marscillebe. S. J.

** A B o c s k a i életében csodálatos a péntek nap jétéka:

- Pénteken születék Kolozsvárt;
- Pénteken futá ki szentjőbi kastélyából, hogy életét megmentse;
- Pénteken adta fel magát neki Kassa;
- Pénteken Szathmár;
- Pénteken Tokaj; minden nagy győzelme tehát pénteken.
- Péntek nap kiálltatt ki Magyarhon és Erdély fejedelmének;
- Péntek nap adta fel neki magát Segesvár;
- Péntek nap holt meg. A mennyi szerencse anynyi szerencsétlenség.

Piaczi árák alsó austriai mérőnként pengő pénzben.

	Buza.		Elegy.		Rozs.		Árpa.		Zab.		Török.		Hús.
	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.	f. kr.		
Kolozsvár július 28-kán	4 24	3 40	2 10	1 16	1 18	2 13	6 ³ / ₅						
N. Várad július 20-kán	3 24	2 42	2 18	1 36	1 30	2 24	8						
Dézs július 23-kán	4 24	3 44	2 48	—	1 26	2 42	6 ¹ / ₅						
Torda július 23-kán	4 20	—	2 45	—	1 24	2 12	—						

Pénzkelet a bécsi börzén jul. 24-én.

Bankrészvény darabja	1400
5% St. kötelezvény	94 ¹ / ₂
Hg Eszterházi sorsjegy 40 ft.	75 ¹ / ₂
Éjszaki vaspálya részvény	234 ¹ / ₂
Gloggnitzi	171 ¹ / ₄
N.-Szombati	53
Sopronyi	62
Gőzhajó	770
Agió.	
Császári arany	14 ³ / ₄
Ezüst pénz	8 ³ / ₄

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.
(175) (1-3)
Hirdetés.
A marosújvári cs. k. sóhivatal ezenel közhírré tételi, hogy a m.ujvári fiscalis gazdasághoz tartozó alább megnevezendő realitások M. Ujváron az oda való cs. kir. sótsítség termében augusztus 16-ik napján 1853 kezdve három egymásután következő évre egyenként és öszvesen is haszonbérbe fognak adattatni, a kiadandó realitások nemei következők:
a) A nagy vendégfogadó.
b) Egy vágóhid és mészárszék, a mészárlási joggal.
c) Egy ital-áruattatási jog a colóniában.

d) A Maroson átjáró hid, egy hozzá tartozó lakházzal.
e) Az ugynevezett marosi fogadó.
f) Két újparaszt familia, s azok csekély szolgálatajok.
g) Egy szénáskert, szarvas-marha istállóval.
h) A piaci vásárvám.
Mindezekért az elsőbbsen kikiállandó summa teszen 1759 rfrtot s 20 krt pengőpénzben.
Az árverés kezdődik reggeli 9 órakor, minek előtte a feltételek és az alku pontjai fel fognak olvastatni, a bánatpénz az elsőbbsen kikiállandó summának 5 percentumát teszi, melyet az árverőknek az árverés előtt le kell tenni, és szolgál arra a végre, hogy ha a többet ígérő ígérteit megszegné, s a kótyavetyén atól elállana, ez által az aerariumnak elégtétessék; bevégzésén az árverést a többet ígérőnek há-

natpénze csak a köllevelnek aláírása és a cautionalis levélnek beadása s elfogadása után — a többi árverőknek pedig mindjárt az árverés bevégezésekor vissza fog adatni.
Maros-Ujvárt július 25-én 1853.
A cs. k. sóhivatal.
MAGÁN HIRDETÉSEK.
(174) (1-3)
A mezei gazdákhöz.
A cs. k. kiválts első austriai bécsi Biztosító-társulat alólirt főügynöksége tisztelettel hívja fel a jószágtulajdonos, haszonbérő s mezei gazda urakat, miszerint a folyamban lévő aratás alkalmával szénájokat s más gabonakészleteket biztosítani sziveskedjenek s ma-

guknak szorgalmuk és fáradságuk ezen gyümölcsét kármentesítsék a fennevezett társulat ügynökeinel, és pedig Kolozsvárt: Tilsch János, N. Enyeden: Papp János, Balásfalván: Kovrig Tivadar, Tordán: Timár József uraknál, hol a részvények következőleg fognak kiszámittatni:
Széna- és gabonakészletért a szabadban minden 100 ft után 3 hónapra 1⁰/₄ vagy 1 frt.
Szalmával fedett fa-épületben 45 kr.
Zsendelylyel „ „ „ 36 „
Cseréppel „ „ „ 20 „
három hónapi időközre.
A legutányabb részvények mellett élénk partolást reméll a bécsi cs. k. kiválts. első austriai biztosító-társulat főügynöksége.
Szaluszky Constantin.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. — Kiadja TILSCH JÁNOS.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betüivel.